

Ellex[®]
Valiunas

| 30 years

Savaitinis naujienlaiškis Viešieji pirkimai

2022 m. rugsėjo 5 – 18 d.

36 – 37 metų savaitė

Turinys

1. Savaitės komentaras
2. Teisės aktų pakeitimai
3. Institucijų aktualijos
4. Teismų praktika

Savaitės komentaras

36-37-oji metų savaitės buvo pakankamai aktyvios.

VPT kviečia į žaliųjų pirkimų mugę, kurioje tiekėjai ir perkančiosios organizacijos dalinsis savo patirtimi vykdant *žaliuosius pirkimus*. Kartu VPT informuoja apie *viešinimo paslaugų* pirkimo gairių peržiūrą bei supažindina su naujomis *lengvųjų automobilių* pirkimų gairėmis.

Teismų praktikoje turime tris įdomesnius Lietuvos apeliacinio teismo sprendimus ir vieną paaiškinimą iš Europos Sąjungos Teisingumo Teismo.

Vienoje byloje Lietuvos apeliacinis teismas priminė, kad PO neturi teisės pati šalinti tiekėjų pateiktų pasiūlymų trūkumų, ypač kai tiekėjai tokiam trūkumų šalinimui prieštarauja. Kitoje byloje teismas sprendė, ar 7 dienų terminas pateikti kvalifikaciją bei pašalinimo pagrindų nebuvimą patvirtinančius dokumentus yra pakankamas ir kada toks terminas gali būti pratęstas. Galiausiai, teismas paaiškino, kur yra pasiūlymų tikslinimo ribos taikant naują 2022-06-22 suformuluotą teismų praktiką.

Savo ruožtu, ESTT pateikė paaiškinimus dėl neįprastai mažos kainos instituto taikymo. Teismas nurodė, kad PO neįprastai mažos kainos vertinimą turi atlikti visais atvejais. Tuo tarpu, tiekėjai gali ginčyti PO priimamus sprendimus ir tais atvejais, kai įstatymas specifiskai neįpareigoja pradėti neįprastai mažos kainos patikrinimo procedūros.

Dr. Karolis Kačerauskas

„Ellex Valiūnas“ partneris, Viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos praktikos vadovas

[Kontaktai](#)

KVIETIMAS: „70-asis kartas nemeluos? Pristatyta nauja viešųjų pirkimų tvarka“

Rugsėjo 23 d. (**ši penktadienį**) kviečiame Jus į verslo pusryčius aptarti naująjį Seimui svarstyti pateiktą VPĮ pakeitimų projektą.

Susitikimo data: rugsėjo 23 d. (penktadienis).

Laikas: 9.00-11:00 val.

Vieta: „Ellex Valiunas“ biuras, Jogailos g. 9, Vilnius.
Taip pat galimybė renginyje dalyvauti nuotoliniu būdu per Teams platformą.

Registracija: [ČIA](#).

Ellex[®] Valiunas

TEISĖS AKTŲ PAKEITIMAI

Vyriausybė: 2022-09-14 priėmė sprendimą [Nr. 925](#) dėl viešųjų pirkimų nuostatų, kurios reikalauja šalinti ir pirkimų Baltarusijos ir Rusijos tiekėjus ir prekes, esant nepaprastajai padėčiai.

Viešųjų pirkimų įstatymo 45 str. 2¹ d., Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srityje perkančiųjų subjektų, įstatymo 58 str. 4¹ d., Viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymo 33 str. 9 d. numatyti apribojimai RU ir BY tiekėjams ir prekėms taikomi tik tada, kai šalyje yra mobilizacijos, karo ar nepaprastosios padėties situacija arba kai Vyriausybė yra priėmusi atskirą sprendimą dėl šios nuostatos taikymo.

Nuo 2022-09-16 nepaprastoji padėtis įvedama tik dalyje Lietuvos Respublikos teritorijos. Atitinkamai, Vyriausybė priėmė atskirą sprendimą dėl minėtų nuostatų taikymo.

Sprendimu įtvirtinta, kad pirkimo vykdytojai ir toliau gali naudotis nurodytomis nuostatomis tiek jau vykdomuose pirkimuose, jei jos buvo įtvirtintos pirkimo dokumentuose, tiek naujai rengiamuose pirkimuose.

INSTITUCIJŲ AKTUALIJOS

1. **VPT:** [kviečia](#) tiekėjus ir perkančiąsias organizacijas į „Žaliają mugę 2022“, kuri įvyks 2022 m. spalio 23 d.

VPT primena, kad nuo 2023 m. visi pirkimai turės būti vykdomi žaliai. Todėl renginyje siekiama suburti tvarių, gamtą ir energijos išteklius tausojančių produktų ar paslaugų tiekėjus, kurie pasidalintų gerąja patirtimi.

2. **VPT:** [kviečia](#) tiekėjus ir pirkimų vykdytojus susipažinti su atnaujintomis „Viešinio paslaugų pirkimų gaires“ ir pateikti pastabas ir pasiūlymus.
3. **VPT:** [atnaujino](#) Lengvųjų automobilių pirkimų gaires. Pakeitimais siekiama efektyvinti viešųjų pirkimų planavimą ir jų vykdymą. Su Gairėmis susipažinti galite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

1. Lietuvos apeliacinis teismas: PO negali savo iniciatyva koreguoti dalyvio pasiūlymo turinio („Biseris“ v. Vilniaus miesto savivaldybės administracija)

PO atviro konkurso būdu vykdė viešąjį pirkimą eismo organizavimo priemonių ir jų priežiūros paslaugų įsigijimui. Teikdamas pasiūlymą tiekėjas padarė klaidą. Konkurso sąlygos numatė ekonominio naudingumo balo suteikimą už tai, kad teikdamas paslaugas tiekėjas naudotų EURO 6 arba STAGE IV standartą atitinkančias transporto priemones. Prie pasiūlymo tiekėjas pridėjo dokumentus, įrodančius, kad turi reikalavimus atitinkančias transporto priemones, tačiau pasiūlymo formoje nepažymėjo langelio, patvirtinančio, kad šių priemonių naudojimas yra siūlomas sutarčiai vykdyti.

Nustačiusi pasiūlymo prieštarumą, PO kreipėsi į tiekėją su prašymu pateikti paaiškinimą dėl pasiūlymo turinio. Gavęs paklausimą tiekėjas suprato, kad „langelio pažymėjimas“ reikštų neleistiną pasiūlymo keitimą. Atitinkamai, jis prašė vertinti pasiūlymą tokį, koks jis yra pateiktas, t. y. nepretenduojant į papildomą ekonominio naudingumo balą.

Pirmosios instancijos teismas sprendė, kad PO turėjo suteikti ekonominio naudingumo balą vadovaujantis turinio viršenybės prieš formą principu. Su tokiu vertinimu apeliacinės instancijos teismas nesutiko nurodydamas, kad PO pati negali koreguoti tiekėjo pasiūlymo, ypač situacijoje, kai tiekėjas aiškiai prieštarauja pasiūlymo keitimui. Teismas kartu nurodė, kad pasiūlymo koregavimas tokioje situacijoje pažeistų skaidrumo ir lygiateisiškumo principus (PO nesilaikytų savo pačios nustatytų pirkimo taisyklių).

Lietuvos apeliacinio teismo sprendimą skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

2. Lietuvos apeliacinis teismas: koks terminas turi būti suteiktas pagrįsti pašalinimo pagrindų nebuvimą ir atitiktį kvalifikacijos reikalavimams (UAB „SQUALIO Lietuva“ v. Informacinių technologijų tarnyba prie Krašto apsaugos ministerijos)

Nustačiusi pirkimo laimėtoją, PO paprašė pateikti kvalifikaciją ir pašalinimo pagrindų nebuvimą patvirtinančius dokumentus, įskaitant duomenis apie esamus galutinius ieškovės akcininkus. Šiam tikslui įgyvendinti PO nustatė 7 dienų terminą. Suėjus nustatytam terminui tiekėjas pateikė dalį prašomų dokumentų ir prašymą pratęsti terminą likusiems dokumentams pateikti. PO atsisakė pratęsti terminą, todėl šioje byloje buvo sprendžiama, koks terminas gali būti nustatytas atitinkamų dokumentų pateikimui?

Lietuvos apeliacinis teismas savo vertinimą grindė tokia teisinio aiškinimo taisykle: PO turi diskrecijos teisę nustatyti dokumentų pateikimo terminą, tačiau šis terminas turi būti protingas, pakankamas tam, kad rūpestingas ir atidus tiekėjas galėtų tinkamai įforminti bei pateikti reikiamus dokumentus.

Byloje nagrinėtu atveju teismas sprendė, kad PO nustatytas 7 dienų (5 darbo dienų) terminas buvo pakankamas.

Priimdamas tokį sprendimą teismas atkreipė dėmesį į tai, kad pagal pirkimo sąlygas ir teisės aktus PO gali prašyti tiekėjo pateikti dokumentus, kurie įrodo kvalifikaciją ir pašalinimo pagrindų nebuvimą, *bet kuriuo pirkimo procedūrų atlikimo metu*, - teismo vertinimu tokia pareiga reiškia, kad tiekėjas turi būti *nuolatos* pasirengęs pateikti tokius dokumentus.

TEISMŲ PRAKTIKA

Kita vertus, galutinį teismo vertinimą lėmė aplinkybė, kad tiekėjas nepateikė PO ir teismui pagrindimo, įrodančio, kad tiekėjas susidūrė su objektyviomis kliūtimis įgyvendinant PO suformuluotą prašymą per nustatytus terminus. Šiuo atžvilgiu reikia paminėti, kad tiekėjas prašė pratęsti terminą dokumentų pateikimui motyvuodamas tuo, kad vyksta akcininkų pasikeitimas ir jis (tiekėjas) dar nėra gavęs galutinių duomenų apie kontroliuojančių asmenų struktūrą, pasikeitimai dar turi būti įregistruoti registruose. Teismo vertinimu, tokia aplinkybė galėtų būti vertinama tik tada, jeigu ji būtų grindžiama objektyviais tai patvirtinančiais duomenimis (įrodymais). Vien deklaratyvaus tiekėjo paaiškinimo pateikimas nėra pakankamas pagrindas terminui pratęsti. Šią taisyklę verta prisiminti.

„33.<...> teisėjų kolegija vertina, kad ieškovė nepagrindė objektyvių priešasčių, dėl kurių ji negalėjo per atsakovės nustatytą terminą pateikti dokumentų bei informacijos <...> Esant tokiai situacijai, ginčijamas atsakovės sprendimas nepratęsti nustatyto termino dokumentams pateikti, negali būti vertinamas kaip pažeidęs VPĮ 17 straipsnio 1 dalyje įtvirtintus viešųjų pirkimų principus. Priešingai, lygiateisiškumo ir skaidrumo principų neatitiktų atsakovės elgesys, jeigu ji patenkintų objektyviomis priešastimis nepagrįstą ieškovės prašymą ir pratęstų dokumentų pateikimo terminą. Tokia situacija pagrįstai keltų abejonių dėl išskirtinių sąlygų ieškovei sudarymo. Be to, vykdant Pirkimą neturėtų susidaryti teisinio neapibrėžtumo situacija, kai ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą pateikusi tiekėja, nesant objektyvių kliūčių, negalėtų būti patikrinta nacionalinio saugumo aspektu“.

Lietuvos apeliacinio teismo sprendimą skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

3. Lietuvos apeliacinis teismas: pasibaigęs pasiūlymų galiojimo terminas gali būti pratęstas, kai teismas sugrąžina pirkimą į ankstesnę pirkimo stadiją („Kautra“ v. Panevėžio rajono savivaldybės administracija)

Byloje buvo keltas klausimas, ar PO turi teisę prašyti tiekėjų pratęsti *jau pasibaigusį* pasiūlymų galiojimo terminą tuo atveju, jeigu užsibaigus teismui ginčui teismas įpareigoja PO sugrįžti į pasiūlymų vertinimo stadiją.

Teismas atkreipė dėmesį, kad VPĮ 41 str. nėra reglamentuojama situacija, kai pasiūlymų galiojimo terminas pasibaigia pirkimo procedūrų sustabdymo metu. Kartu teismų praktikoje yra pripažįstama, kad tokiose situacijose pasiūlymo galiojimo termino pratęsimas yra leidžiamas.

„Pažymėtina, kad teismų praktikoje laikomasi teisės aiškinimo, kad tuo atveju, jeigu pasiūlymų galiojimas baigiasi pirkimo procedūros sustabdymo metu, perkančioji organizacija po procedūrų atnaujinimo turėtų sudaryti galimybes tiekėjams pratęsti terminus pateikti reikiamus dokumentus, priešingu atveju elgtusi pernelyg formaliai (pvz. Lietuvos apeliacinio teismo 2015 m. gegužės 4 d. sprendimas civilinėje byloje Nr. e2A-462-180/2015; 2020 m. balandžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-763-790/2020).“

Lietuvos apeliacinio teismo sprendimą skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

4. Lietuvos apeliacinis teismas: pasiūlymų tikslinimo ribos (AB „Avadi“ v. AB „Kelmės vanduo“)

Pirkimo procedūrų metu PO nustatė *esminių* pasiūlymo trūkumų (nepateikti atitikties sertifikatai, neužpildytos siūlomų prekių atitikties lentelės, darbų atlikimo grafikas neatitinka pirkimo sąlygų reikalavimų ir t.t.), todėl PO priėmė sprendimą pasiūlymą atmesti. Atitinkamai, byloje kilo klausimas dėl galimybės pašalinti pasiūlymo trūkumus vadovaujantis 2022-06-20 LAT nutartyje suformuluota nauja praktika, t.y. kur yra tokio patikslinimo galimybių ribos?

Šiuo atžvilgiu teismas priminė, kad pagal naujausią LAT praktiką tiekėjai turi galimybę tikslinti ir pasiūlymus siaurąja prasme, tačiau pasiūlymo tikslinimas ar paaiškinimas negali lemti viešųjų pirkimų principų pažeidimo. Vertinant tokio pažeidimo galimybę teismas turi vertinti: (i) ar pirkimo sąlygose yra konkrečiai įvardinta, kad konkretaus dokumento nepateikimas lemia viso pasiūlymo atmetimą?; (ii) (jeigu tokios sąlygos nėra) sprendžiama ar papildomo dokumento pateikimas ar esamų duomenų patikslinimas de jure nelems naujo pasiūlymo pateikimo.

Atliekant pastarąjį vertinimą (*de jure* naujo pasiūlymo pateikimą) reikia atskirti (i) situacijas, kuomet pasiūlyme pateikta informacija rodo aiškią *neatitiktį* pirkimo sąlygų reikalavimams; ir (ii) situacijas, kuomet pasiūlyme pateiktų duomenų be papildomų paaiškinimų ir patikslinimų *nepakanka* atitikčiai įrodyti. Patikslinti / paaiškinti pasiūlymus galima tik antroje situacijoje.

TEISMŲ PRAKTIKA

Taikydamas anksčiau minėtus principus nagrinėjamoje situacijoje teismas nurodė, kad PO priėmė teisingą sprendimą neleidama patikslinti pasiūlymo.

Teismas atkreipė dėmesį, kad pirkimo sąlygos aiškiai numatė, kad „*pasiūlymas atmetamas, kai tiekėjo siūlomi darbai neatitinka techninės specifikacijos ir (arba) tiekėjas nepateikė pirkimo dokumentuose nurodytų <...> dokumentų*“. Kartu teismas manė, kad leidimas ištaisyti trūkumus, leidžiant užpildyti techninės atitikties lenteles ir pateikti atitikties sertifikatus reikštų *de jure* naujo pasiūlymo pateikimą – tuo būtu ieškovei būtų sudaryta galimybė pasiūlyti naujas, pradiniam pasiūlyme nenurodytas svarbiausias medžiagas ir įrenginius, tiekėja įgytų galimybę pakeisti pirkime pasiūlytas ES reikalavimų neatitinkančias medžiagas ir įrenginius naujais.

Paprastai tariant, teismas paaiškino, kad pasiūlymų tikslinimas, aiškinimas pateikiant naujus dokumentus ir informaciją yra galimas tik kalbant apie tokius pasiūlymo trūkumus, kuomet nepakanka pateiktos informacijos apie pasiūlyme apibrėžtas prekes, paslaugas ar darbus. Tačiau patikslinimai nėra galimi keičiant jau pasiūlytus komponentus naujais ir/arba nurodant naujus pasiūlymo komponentus, kurie pasiūlyme nebuvo apskritai įvardinti.

Lietuvos apeliacinio teismo sprendimą skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

4. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas: atitikties neįprastos mažos kainos institutui vertinimas turi būti atliekamas visais atvejais, tačiau tai nereikia pareigos surašyti atitikties motyvus kiekvieno vertinamo pasiūlymo atžvilgiu (*Veridos*, C-669/20)

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (ESTT) priėmė prejudicinį sprendimą, kuriame pasisakė dėl neįprastai mažos kainos vertinimo. Pagal Bulgarijos teisę, pasiūlymo kaina yra laikoma neįprastai maža, jeigu pasiūlyta kaina yra 20% mažesnė už kitų pasiūlymų kainų aritmetinį vidurkį. Ši taisyklė gali būti pritaikyta *praktiškai*, jeigu yra bent trys pasiūlymai: vertinamas pasiūlymas ir mažiausiai du pasiūlymai, kurių atžvilgiu skaičiuojamas aritmetinis vidurkis. Byloje nagrinėtu atveju pasiūlymų buvo gauta mažiau. Todėl kilo klausimas ar PO turėjo pareigą vertinti pasiūlymo kainos neįprastumą ir kaip toks vertinimas turėjo būti įformintas. Konkrečiai, ESTT buvo klausiama:

(i) Ar PO turi pareigą vertinti pasiūlymo atitiktį neįprastai mažos kainos instituto reikalavimams visais atvejais, t. y. net jeigu PO nekyla abejonių dėl pasiūlymo kainos tinkamumo, o nacionaliniai teisės aktai tokio vertinimo atlikti neįpareigoja?

(ii) Jeigu PO nekyla abejonių dėl pasiūlymo atitikimo neįprastai mažos kainos institutui, ar toks sprendimas (abejonių nebuvimas) gali būti skundžiamas teismui? Ar PO turi motyvuoti sprendimą dėl atitikties neįprastos mažos kainos pagrindimo reikalavimams vertindama kiekvieną tiekėjo pateiktą pasiūlymą tam, kad tiekėjai galėtų realizuoti savo teisę į gynybą?

TEISMŲ PRAKTIKA

Atsakydamas į **pirmąjį klausimą**, ESTT iš esmės nurodė, kad PO visada turi teisinę pareigą identifikuoti pasiūlymus, kurių kaina yra neįprastai maža ir tokia pareiga galioja nepriklausomai nuo to, ar toks vertinimas yra įmanomas ar privalomas pagal nacionalinės teisės normas.

Atsakydamas į **antrąjį klausimą**, ESTT paaiškino, kad PO neturi pareigos priimti formalaus sprendimo dėl kiekvieno pasiūlymo atitikties neįprastai mažos kainos institutui. Tokie sprendimai turi būti priimti tik kilus įtarimams dėl neįprastai mažos pasiūlymo kainos ir įvykdžius teisės aktų reikalaujamas procedūras.

Nepaisant to, tiekėjams turi būti sudaryta galimybė ginčyti PO priimtus sprendimus *inter alia* įrodinėjant, kad laimėjusio pasiūlymo kaina buvo neįprastai maža. Siekdama tiekėjams sudaryti tokią galimybę, PO turi pateikti savo motyvus dėl neįprastai mažos kainos vertinimo *ginčo* procedūrų metu.

Lietuvos teisiniame kontekste toks ESTT paaiškinimas reiškia, kad tiekėjai gali kelti klausimą dėl PO sprendimų atsisakyti inicijuoti neįprastai mažos kainos patikrinimo procedūras visais atvejais, t. y. ne tik tada, kai tokią patikrinimo procedūrą įpareigoja atlikti VPĮ 57(1) str.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo prejudicinį sprendimą skaitykite [čia](#).